

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Péterfia utca 833.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Az egyházi bíraskodás életbe léptetése az ev. ref. hívek válópereiben. Balogh Ambrus. — Iskolaügy. Három tárgy az egyházkerületi közgyűlés tanácsasztalán. K. S. — Közügyeink. A presbyteri Szövetség londoni nagygyűlésének előrajza. — Debreczen Szatmárért. Dr. Farkas A., Tabajdi L. — A szatmári egyházmegye közgyűlése. r. - l. — A f.-szabolcsi egyházmegye közgyűlése. Nagyváthy Ferencz. — A máramaros-ugocsai egyházmegye közgyűlése. Papp József. — Irodalom. — Különfélék.

Az egyházi bíraskodás életbe léptetése az ev. ref. hívek válópereiben.

A „Prot. Egyh. és Iskolai Lap“, f.é. 16-ik számában rövid hír gyanánt közli, hogy „a nagy-szalontai ref. egyházmegye közelebb tartott közgyűlése elhatározta, hogy a folyton terjedő vadházasságok gyökeres megakadályozása czéljából felterjesztést intéz a felsőbb egyházi hatóságokhoz, hogy ezek az *egyházi házassági törvényszékek* felállítását szorgalmazzák.“

E közlemény tehát úgy tünteti fel a dolgot, mintha ezen nagy fontosságú kérdésben a kezdeményező lépést a nagy-szalontai ref. egyházmegye közgyűlése tette volna. Ez tévedés. A tiszántúli egyházkerület múlt évi jegyzőkönyvének 308-ik számában közölve van „a debreczeni egyházmegye“ azon indítványa, mely szerint nevezett egyházmegye, „esperesi jelentéséből szomorúan értesülvén a közérkölcösiségre igen károsan ható vadházasságok nagy számáról és a mennyiben ezeknek meggátlása körül a tisztán erkölcsileg ható lelkeszi tevékenység — tapasztalás szerint — immár elégtelennek bizonyul, felkérni határozta az egyházkerületet, hogy a konvent útján hasson oda, hogy vagy alkalmazásba vétethessék az 179°/₁. 26. t. cikk 16. §-a által megadott, az 1868. 54. t. cikk 36. §-ában fentartott, következőképp maig is érvényben lévő, házassági ügyekben való egyházi bíraskodási jog, vagy az államkormány az összes házassági ügyeket minél előbb vég-

legesen és a különböző felekezetek egyenjogúságának megfelelőleg szabályozza.“

A kezdeményezés dicsősége tehát a derék debreczeni egyházmegyét illeti.

Ez indítványt az egyházkerület véleményadás végett az egyházmegyékhez küldte le.

A küszöbön levő egyházkerületi gyűlésen alkalmunk lesz meghallgatni az egyházmegyék véleményét e tárgyban.

Addig is azonban nem tartom érdektelennek közölni a nagy-szalontai egyházmegye véleményét a következőkben.

„A nagy-szalontai egyházmegye közgyűlése a debreczeni egyházmegye indítványát, annak indokaiból pártolja.

Mint hogy pedig a házassági ügyeknek egyöntetű szabályozása, a különböző felekezetek egyenjogúságának megfelelő módon, az állami törvényhozás által csak a *kötelező polgári házasság* behozásával lenne eszközölhető, minek életbe léptetése a mi hazai viszonyaink között egyhamar még alig várható, — és, az elvtől eltekintve, mi protestáns szempontból, in idea, csak helyeselhető — gyakorlati szempontból, az anyakönyvek vezetésével és kezelésével való kapcsolatosága miatt nem is kívánatos, mert a stolarék és anyakönyvi kiadványok díja, lelkeszi állomásainknak egyik biztos és jelentékeny jövedelmét képezik, minek pótlására sem alapunk nincsen, sem az egyházi adónak ily czélből való emelése nem volna ajánlatos: egyházmegyei közgyűlésünk nem tartózkodik kimondani azon meggyőződését sem, hogy a debreczeni egyházmegye indítványának első részét — a *házassági válóperekben az egyházi bíraskodás alkalmazásba vételét pártolja*.

Mert ev. ref. egyházunk bíróságai, királyilag szentesített egyházi törvényeink által minden forumon keresztül szervezve és rendezve vannak, annyira, hogy hitsorsosaink válópereiben az ítélelhozatal, — a válás vagy nem válás kimondása, — nyugodt lélekkel rájuk bízható.

Az erdélyi egyházkerület, híveire nézve e jogot tényleg gyakorolja; sőt a sokkal kisebb unitárius egyház kúriai döntvény által arra is fel van hatalmazva, hogy a szorosabb értelemben vett magyarországi híveinek válópereiben is ítéljen.

A válóperekben való egyházi bíraskodás mellett bizonyára megszűnnék azon erkölcsileg kiszámíthatatlan káros következtetés tény, miszerint némely protestáns válóperek, a munkával túlhalmozott világi törvényszékek által 5—7 év lefolyása alatt láttatnak el végérvényes ítélettel, mi egyik főoka és melegágya különösen az alsó néprétegekben buján tenyésző vadházasságoknak.

Még akkor is, ha a válóperekben az egyházi bíróság alkalmazása elvi szempontból visszalépés lenne, — az okosság és józan megfontoltság azt ajánlja, hogy, míg elérhetők a jobbat . . . addig ne mellőzzük kicsinykedő okokból a jót s ne mulasztjuk el annak megszerzését, melynek alkalmazásától az elhanyagolt, sőt romlásnak indult közérkölesiségnek javulása nagy valószínűséggel remélhető “

Nagy jelentőségű közérdekű tárgy ez.

A derék debreczeni egyházmegye nagy tapintatossággal vagyilagosan tette indítványát. A nagy-szalontai egyházmegye — s erősen hiszem, hogy több egyházmegye is — egy lépéssel már tovább ment és határozott állást foglalt a házassági ügyekben való egyházi bíraskodás — egy idestova száz évig alvó jog felébresztése — mellett.

Egyházi életünkben a vadházasságok olyanok, mint a rossz természetű sebek, ha idejében és gyökeresen nem orvosoltatnak: romlást és pusztulást okoznak.

Az oly veszélyes seb meggyógyításában, milyen a nagyon elharapózott vadházasság, nem szabad sokáig habozgatva válogatni az orvosságok között, itt tetterre és gyors elhatározásra van szükség: *ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.*

Balog Ambrus.

Iskolaügy.

Három tárgy az egyházkerületi közgyűlés tanácsasztalán.

A folyó hó 30-án kezdődő egyházkerületi közgyűlés tárgysorozatában, főiskolánkra vonatkozó egyéb fontos tárgyak között három oly kérdés van napirendre tűzve, melyeknek sikeres megoldása, — igénytelen nézetünk szerint, — a legjótékonyabb hatást fogja gyakorolni főiskolai ifjúságunk testi és szellemi fejlődésére. Ezen kérdésekkel lapunk több ízben behatóan foglalkozott. Most, a főtiszteletű egyházkerület tanácskozásai előtt közvetlenül, egyik munkatársunknak ama kérdésekre vonatkozó fejtegetéseit időszerűnek tartottuk közrebeszátani, tisztelettel ajánlván azokat az illetékes körök nagybecsű figyelmébe.

I.

Párhuzamos szakaszok a gymnasiumi osztályok mellett. Köztudomású az országos törvény rendelkezése ezen ügyben, melynek szigorú keresztülvitele esetén a VI-ik kivételével minden osztály mellé párhuzamos szakasz volna szervezendő. Ámde az sem titok, hogy a főiskola jelenlegi vagyoni ereje elégtelen a rendes nyolcz osztályon felül még hét párhuzamos szakasz fentartására. Ily körülmények között kikerülhetetlennek látszik azon már több ízben szóba hozott, sőt némi enyhe alakban meg is kísérelt intézkedés szigorú keresztülvitele, hogy azon osztályokra nézve, — melyek mellé párhuzamos szakasz nem szerveztetik, — a tanulók beírása a törvényes létszámon, a 60-on túl nem mehet. Ezen nézetnek ad kifejezést a gymn. tanárkar által az egyházkerület elé terjesztett s e lapok f. évi 10. és 11-ik számában közrebeszátott memorandum is, mely a párhuzamos szakaszokat az I—IV. osztályok mellé véleményezi felállítandóknak. Mint-hogy azonban eme négy párhuzamos szakasz állandó fentartására sincs alap a főiskola rendelkezése alatt, nincs más mód a kérdés megoldására, mint vagy újabb jövedelmi forrást nyitni, vagy még alább csökkenteni, például kettőre, a párhuzamos szakaszok számát, mely esetben a beírás korlátozása 4-ről 6 osztályra terjesztendő ki. A tanárkar fölterjesztésében elő van adva azon nagy fontosságú okok, melyek a négy párhuzamos szakasz fentartását és így ez újabb jövedelmi forrás nyitását javallják. Szabad legyen ezért rá mutatni ismételtelen azon újabb forrásra, melyet e lapok mult évi 31-ik száma, ezt előzőleg pedig, az 1886. évi 300-ik sz. egyházkerületi végzésből láthatólag a főiskolai gazdasági tanács és az egyházkerületi tanügyi bizottság hozott szóba s a mely nem egyéb, mint a gymnasiumi tandíjak korszerű rendezése. — Túl van minden kétségen, hogy a túlnépes osztályoknak a párhuzamos szakaszok szervezése által való megszüntetése első sorban az iskolai tanítás sikeresebbé tétele végett, s így az illető növendékeknek és szüléiknek hasznára és előnyére történik. A biztosítandó szellemi és erkölcsi előnyökkel szemben egy értelmes szüle sem fog sajnálni, például évi 20 frt tandíjat azon intézettől, mely növendékeit évenként mintegy 22 ezer frtnyi segélyben részesíti, a hol egy-egy gymn. növendékre a mult iskolai évben átlag 34 frt 14 krnyi jótétemény (élelmezés, lakás, ösztöndíj stb.) esett.

II.

Nyilvános olvasó-terem a főiskolai könyvtár mellett. Míg a gymnasiumi tanulókra nézve főként a párhuzamos osztályok fentartása teszi a tanítást és nevelést eredményesebbé és hathatósabbá: addig a felsőbb tanulóknak a szellemi foglalkozás és szélesebb körű tanulmányozás iránti érzék kifejtésére s az önképzés fokozására amaz olvasó-terem — előreláthatólag — a legáldásosabb hatással leend. Bizonyára ily meggyőződés vezette a főtiszteletű egyházkerületet, midőn az 1886. évi 301-ik sz. végzésében fölhívta a könyvtári bizottságot, miszerint „úgy törekedjék, hogy a megnyitás lehetőleg a ránk jövő tanév (1886/7.) folyamában megtörténhessék.“ A megnyitás a helyiség kérdése miatt mindeddig elmaradt. Most a könyvtári bizottság újabb javaslattal járul az egyházkerületi közgyűlés elé, melynek értelmében olvasó helyiségül a könyvtár alatt levő első emeleti terem közül kettő volna berendezendő. Ezen ügy kedvező elintézése nagyobb akadályokba nem ütközik, a szükséges anyagi erő a fentebb idézett egyházkerületi végzésben ki van

mutatva, a helyiségre nézve fenforgó nehézségen pedig gyökeresen segít a városi reáliskolának a kollégiumi épülettől való teljes kiköltözése, a mi úgy ezen érdekből, mint magának a reáliskolának jól felfogott érdekéből is, különben sem halogatható már tovább a reánk következő tanévnél.

III.

A tápintézet berendezése. Míg az előbbi két kérdés a főiskolai ifjúságnak lelki és szellemi, — addig ez utóbbi ugyanannak anyagi és testi viszonyaira vonatkozik. — „Mens sana est in corpore sano!“ mondja a közmondás. Egészséges, ép test pedig megfelelő táplálkozás nélkül nem is képzelhető. Orvosok és nemzetgazdászok tudós búvárlatok tárgyaivá teszik a táplálkozási viszonyokat. A katonaság élelmezése minden művelt államban a legkitűnőbb figyelemben részesül. Lehet-e nemzetünknek és felekezetünknek nagy kára nélkül a tudomány és műveltség leendő harczosait a testi s a legtöbb esetben ezzel járó szellemi elsatnyulás esélyeinek kitétetve hagyni? Ezen kérdésre megadta a kellő választ a főtiszteletű egyházkerület, 1887. évi 266. és 267-ik számú végzéseiben, midőn amabban elrendelte a tápintézeti épület fölemelését, emebben pedig a tápintézeti tervezetnek, ügyrendnek stb. kinyomatását és az egyházkerület tagjai közt leendő szétosztását. Az építkezés folyamatban van, a tervezet pedig kinyomatott és szétküldetett. A tervezet a házi kezelés alapjára van építve. Ily értelemben nyilatkozott a főiskola tanárkara és gazdasági tanácsa, továbbá az egyházkerületi tanügyi bizottság. Ennek hallgatólagos elfogadása mellett rendelte el az egyházkerület az építkezést. Minthogy azonban a végleges döntés alkalmával merülhetnek föl vélemények, melyek a vállalkozóval leendő szerződést javasolják: ezen nem csekély fontosságú kérdés tisztázása végett, a következőket vagyunk bátrak a döntésre hivatottak figyelmébe ajánlani.

A tápintézet rendezésénél a legfőbb vezérelv az, hogy a nemes tanuló ifjúság jó és olcsó táplálásban részesíttessék. Hogy már ezen vezérelv megvalósítása vajjon házi kezelés, vagy vállalkozó közvetítése mellett eszközöltesék-e: az egészen mellékes kérdés, melyet a helyi viszonyok alapos elbírálása után lehet eldönteni. Előleges tájékozás végett azonban föl kell említenünk a következőket:

1) A legtöbb hazai prot. tanintézetnél házi kezelés alapján van berendezve a tápintézet, pl. a s.-pataki, pápai és eperjesi főiskolákban, — a szarvasi, löcsei, iglói stb. gymnasiumokban.

2) A földmívelés, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium, a debreczeni gymn. igazgatóságához, f. évi márcz. 27-iki kelettel, 17595/VII. sz. a. intézett megkeresésében, — melyben a főiskolai tápintézetre vonatkozólag adatokat kér, — jelzi, hogy a vezetése alatt álló szakiskolákban a vállalkozóknak kiadott élelmezési költség (havi 10—15 frt) határozottan magas, s azért e költségek leszállítása elhatároztatott.

3) Érdekesekek és tanulságosak az élelmezésre vonatkozó azon adatok, melyek „A budapesti állami elemi és polgári iskolai tanítóképezde múltja és jelene“ című, Gyertyánffy István igazgató által írt munkában olvashatók. El van ott mondva, hogy nevezett tanintézetben az 1877/8-iki tanév előtt vállalkozóra volt bízva a növendékek élelmezése s a vállalkozó „tőle telhetőleg igyekezett kizsákmányolni helyzetének előnyeit, a koszt aránylag méregdrága volt,

ugyanis az igen egyszerű ebéd és a déli főzelékmарadványokból álló vacsora, — reggeli nem adatott, — mintegy 23—24 frtba került havonként egy személyre. A vállalkozók ez élja, — olvashatjuk tovább, — mentől több hasznót húzni a vállalatból s ezért azon vannak, hogy, a hol csak lehet, könnyítsenek az elvállalt terheken. Az igazgató akár egyebet se tegyen, mint folytonosan tárgyalja a köztartási pereket, panaszokat, s folyton lesben álljon, hogy a szemfüles kapzsiság által megkísérelt ezer, meg ezerféle kijátszását az állam és növendékek érdekeinek meghiusítsa.“ Ily körülmények között a tanárkar sürgető kezdeményezésére a minisztérium jóváhagyása mellett tényleg életbe lépett az 1877. évi november havában a köztartás házi kezelése. Az élelmezettek száma 100 volt s egy növendék élelmezése az 1877/8-iki tanév folyamában átlag havi 11 frt 88 krba került. Az igazgató jelentése szerint nemcsak felényibe került az élelmezés, mint a vállalkozók idejében, hanem sokkal jobb is volt, a mit bizonyít „először az, hogy a tanártestület két tagja élt és él jelenleg is ugyanazon a koszton, melyet a növendékek kapnak, másodsor az, hogy sem közvetve, sem közvetlenül nem hallott rég senkitől panaszt a köztartás konyhája ellen.“

4) Itt említendő, hogy főiskolánkban eddig az ifjúság élelmezése vállalkozók útján történt. Ezen rendszer mellett történhetett az, hogy volt év, midőn csak a „kenyér“ czimén 2000 frtnál nagyobb összegre rúgó túlfizetést kapott az illető vállalkozó, ellenben az utolsó két évtized folyamában minden évben tetemes tápintézeti deficizit sujtotta a kollégium pénztárát, (e deficizit az 1882-ik évi 236-ik számú egyházkerületi végzés szerint egyetlen egy évben 4690 frtra rúgott). És mindezek mellett az élelmezés sok rendbeli jogos kívánnivalót hagyott fenn.

Mindezt a nemes tanuló ifjúságnak, — melyhez hazánknak és felekezetünknek oly édes reményei fűződnek, — meleg és önzetlen szeretete mondatá el velünk. Teljesen meg vagyunk győződve, hogy ugyanazon érzelem vezérli az egyházkerületi közgyűlésnek minden egyes tagját is, ugyanazért egész bizalommal nézünk az itt tárgyalt kérdések megoldása elé.

K. S.

Közügyeink.

A presbyteri Szövetség londoni nagygyűlésének előrajza.

A református egyházak szövetségének nagygyűlését előkészítő bizottság közzé tette a már részletezhető előrajzot, nehány pontját megismertetjük.

A nagygyűlés megnyitása, tekintettel az európai kontinens némely részeinek kívánatára, folyó évi júliushó 3-ára tűzetett, a gyűlés tartani fog július 12-ig.

A vendéglátó bizottság tudatja, hogy a nagygyűlésen megjelenő követek neveiket küldjék be június 8-ig Bell Tamás úrhoz (15, Upper Park Road, London, N. W.), hogy szállásukról gondoskodás történjék. A megérkezők a Guilford-utczán fekvő theologiai collegium hivatalánál jelentkezzenek.

A megnyitó egyházi beszédet Oswald, londoni ref. lelkész tartja július 3-án. A londoni presbyterium július 3-án este

tartja a követek ünnepélyes fogadtatását Argyll herceg kastélyában, a ki fogja üdvözölni az egyházak követeit.

A gyűlések a tágas „Exeter“ nevű teremben tartanak; naponként két gyűlés lesz, d. e. 11-től d. u. 3-ig és este 6 órától kezdve.

Julius 4-én terjesztetik be a statisztikai bizottság jelentése az öt világrész presbyterián egyházairól, iskoláiról, misszióiról s ezzel kapcsolatban a presbyteri rendszer feladatáról értekezések és javaslatok tárgyalása.

Julius 5-én az egyház kötelessége korunk értelmi követelményeivel szemben, s a társadalomra hatása lesznek a tárgyak.

A július 6-iki gyűlések a külföldi misszióknak lesz szentelve s a következő nagygyűlés helye és ideje állapítatik meg. (Mikor lesz hazánkban ily gyűlés?)

Julius 7-én (szombat) gyűlés nem lesz, kirándulások napja levén ez.

Julius 8-án vasárnap, gyűlés helyett, istenitisztelet s közös úrvacsoravétel St. Columba templomában.

Julius 9-én. A presbyterianismus történelmi bizottságának jelentése vétetik fel s az 1688-iki nagy és döntő forradalomról, mely a református hitrendszert diadalra juttatta, és jelentőségéről tartanak felolvasások.

Julius 10-én. Az európai kontinens ügyei vétetnek fel s ekkor tartanak beszédeket saját országok egyházairól a megjelent követek.

Julius 11-én a vasárnapi iskolák ügye s egyéb bizottsági jelentések jönnek szőnyegre. Julius 12-én zárulás, búcsúbeszéd.

Intézkedés tétetett, hogy London legnevezetesebb közzétételei a követek előtt nyitva legyenek, a puritán irodalomra vonatkozó kéziratok megismerése stb. Az angol Biblia-Társulat saját palotájában szándékozik megtisztelni a nagygyűlés tagjait.

A megjelenő követek névsorának közzélése megkezdett. Minden egyház — mely a Szövetség tagja — már beküldte a ráeső arányos évi összeget, csak egyetlen egyház maradt el eddig, s fájdalom, ez a magyar; reánk 300 frt esnék, tekintve nagyságunkat; a tiszántúli kerületre magára 100—120 forint. Kívánatos volna, hogy legalább a mi kerületünk küldené be a ráeső részt még gyűlés előtt.

Forró óhajunk, hogy e történelmi emlékekkel is kapcsolatos nagygyűlésen a magyar ref. egyház is képviselve legyen, de mindenesetre a tiszántúli ősi kerület; rá 12 követ küldhetés joga esik, küldjön az összejövendő egyházkerületi közgyűlés legalább 1 egyházi és 1 világi követet. Hitrokonainak koszorujából ne hiányozzék a magyar!

Debreczen Szatmárért.

Lapunk f. évi 10-ik számában közöltük, hogy a debreczeni ev. ref. egyházköztség 2000 frtot szavazott meg a szatmári gymnasiumnak 8 osztályúvá kiegészítése céljára. Ez ügyben, szól a következő hivatalos köszönő irat, melyet, hozzánk is beküldtetvén, szíves örömmel adunk ki.

Mélyen tisztelt presbyteri közgyűlés!

1888. k. gy. sz. alatti határozat alapján tudomására hozni méltóztatott gymnasiumunk igazgató-tanácsának, hogy intézetünk fentartó testületi közgyűlése által „Kiáltó szó a

magyar haza protestáns gyülekezeteihez és oszlopembereihez“ cím alatt kibocsátott fölhívásra, hazai ev. ref. egyházunk egyik szemefénye és világító oszlopa, a debreczeni egyház, f. évi márcziushó 4-ikén tartott presbyteri közgyűlésében, a közlelbi négy év alatt 500 frtos részletekben lefizetendő 2000 — két ezer frtot szavazott meg gymnasiumunk VII-ik és VIII-ik osztálylval leendő kiegészítése céljára.

E fenkölt és nemes határozat láttára, midőn a hagyományos protestáns buzgalom és áldozatkészség fölötti hálás öröm szállja meg kebleinket; alig bírjuk megállapítani, vajjon magát a — bizalomteljes várakozás mellett is — bennünket kedvesen meglepett áldozat nagyságát csodáljuk-e inkább, vagy azon a szatmári ev. ref. gyülekezet és intézeteinek egész hazai protestáns egyházainkra nézve jelentőségtes fontosságát fölismerő böles tapintat előtt hódoljunk tiszteletünkkel, mely a mélyen tisztelt presbyteri közgyűlést fentebbi elhatározásában vezérelte.

Egyházunk és intézetei a felső Tisza mentén, hazánk északkeletén, valóban oly történelmi emlékek hagyományosai a multból, oly erőt feszítő nemes küzdelem harcosai a jelenben, oly öröklött nemes terhek emelésére hívatottak és kötelezettek a jövőben, a melyek közt ezen egyházat és intézeteit hittestvéri támogatás nélkül magukra hagyni nagy önféleltség, sőt a jövőben magát keserűen megboszuló mulasztás volna, általában hazai protestáns, — kivált pedig hazai ev. ref. egyházunk részéről.

Háládatosan ismerjük el, hogy a mind multjában, mind jelenében fényes debreczeni ev. ref. egyház nagytiszteletű presbyteri közgyűlése, mint édes anya, nemcsak szívére vette, egyetemes anyaszentegyházunk ezen fejlettsége hajdani magas színvonaláról leszorított, anyagi javaiban megtépett leányának, a szatmári egyháznak és intézeteinek, a közfigyelmet és részvétet méltán kihívó helyzetét, de hatalmas karjaira fölvevén, oly támogatásban is részesíté azt, mely míg egymagában is nagy lendületet ad kitűzött célunknak s közelebb juttatja a valósulhatás pontjához: addig másrésről a nyujtott segély elterjedendő hírével, hazánk protestáns gyülekezetei és oszlopemberei körében, fokozza a megérdemelt figyelmet és érdeklődést intézetünk iránt. — Az a tény, hogy a mély belátású és hazai protestáns egyházunk egyetemes érdekeit egy magasabb nézőpontból megfigyelni tudó debreczeni presbyteri közgyűlés oly fontosnak tartja gymnasiumunk fejlesztését s kiegészítését, hogy midőn önmaga is új templomot épített, évről-évre új meg új iskolákat emel, ezt is kétezer frttal támogatja, — ez a tény, lehetetlen, hogy lelkesedésre gyujtó hatást ne gyakoroljon a hazai ev. ref. gyülekezetek azon százai körében, melyek minden időben szíves készséggel és örömmel ismerték és ismerik el a debreczeni ev. ref. egyházat példánykép gyanánt. — Igen, bíztat bennünket a remény, hogy a debreczeni egyház példáját, az áldozni tudás erejéhez mért arányban követni, vallásfelekezeteink jól felfogott érdekének szolgálataként, s önmagára erkölesi tisztességet hozó tényként tekintendű az ev. ref. gyülekezetek jelentékeny része.

Midőn a hitrokoni támogatásért gymnasiumunk igazgatótanácsa s egész fentartó testülete nevében mély hálánknak a nagytiszteletű presbyteri közgyűlés előtt kifejezést adunk, fölkerjük egyszermind arra is, hogy a megszavazott 2000 forint segély 500 frtos részleteit, a mint azt a nagytiszteletű egyháztanács folyóvá teendi, gymnasiumunknak alant magát tisztelttel jegyzett igazgatótanács elnöke kezeihez méltóztatassék küldeni.

A debreczeni ev. ref. egyházra, annak kormányzóira és tagjaira, nagyszámú közművelődési és jótékonyági intézeteire — hálás köszönetünk ismételt kifejezése mellett — Isten gazdag áldását esdve, kiváló tisztelettel vagyunk

Szatmáron, 1888. április 7-ikén tartott igazgató-tanácsi ülésből

Dr. Farkas Antal. **Tabajdi Lajos,**
mint a gymn. igaz. tan. elnöke. mint az alapgyűjtő biz. elnöke.

A szatmári ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Tartatott Szatmáron, a gymnasium tanácstermében Kiss Áron esperes és Isaák Dezső egyházmegyei gondnok elnöke alatt, április 10—11. napjain.

Esperes úr meghatva emlékezett meg gyűlést megnyitó imádságában ama megrendítő katasztrófáról, mely megynket a romboló árvízben oly érzékenyen sújtotta s mely miatt az eredetileg márcz. 22-ére összehívott gyűlés megtartható nem volt. Hálával fordult azonban mindnyájunk nevében a Mindenhatóhoz, hogy bár erősen próbára tette hitünket, mindazáltal nem engedte, hogy eltöröltessünk a föld színéről, mint amaz ősrégi nemzetség; fölhozá egünkre biztató ívét s most íme egybegyűjte, hogy anyaszentegyháza javát, előmenetelét munkálnánk. A minden ízében alkalmi, emelkedett hangon tartott imádság igazán szívből szólt s szívekig hatott. Utána szokott jelentése kapcsában jelzi a már köztudomású tény, hogy t. i. az oly régen vajdó egyházmegyei világi tanácsbíró választás elvégre a kívánt eredménnyel végződött, a mennyiben a beérkezett 64 szavazatból 33 szótöbbséggel tek. Szilágyi Kálmán óvári-i földbirtokos elválasztva s általa e gyűlésre már behíva is lett, hogy állását ünnepélyes esküvel foglalná el. Mi csakugyan megtörténvén, az új tanácsbíró erős protestáns érzelmek sugallta szavakban ajánlja föl szolgálatát egyházunk ügyeinek, mire esperes úr viszonzásza s a gyűlés szíves éljenzése közben székét elfoglalja. Örömmel jegyezzük föl e választást, nem csak azért, mert ezzel a négy éves választási processus befejeztetett, de kiváltkép azért, mert új tanácsbírában mindenkép szerencsés véget ért.

Az egyházlátogatóság tapasztalatai nyomán egybeállított esperesi jelentés egyházmegyénk szellemi állapotát megnyugtatónak mondja; erkölcsi niveauja általában nem emelkedett, de nem is hanyatlott. A statisztikai adatokból kiemelendőnek vélem a következőket: összes lélekszám: 44,661, mely a múlt évi — bizonynyal hibásan bevallott számnál — 1933-mal többet mutat. Ideje is, hogy elvalahára gondosabbak legyünk a lelkek száma bevallásánál s kicsinyes okokból ne akarjuk elhallgatni azt, hányan élünk hittestvéri közösségben egyházmegyénk területén. S hogy jövőre a múlt évihez hasonló visszaságot ne legyen kénytelen konstatálni az esperesi jelentés, tudósító czélszerűnek vélné, ha a szokásos statisztikai ív rovatai egygyel szaporíttatnának, mely hivatva lenne mindig az előző év lélekszámát egyházként feltüntetni, s arra, hogy az új bevallás azonnal konfrontáltathassék az előzővel, ha esetleg visszaesést mutatna, ennek oka felől menten fölvilágosítást szerezne a látogatóság. Tudom, hogy ez újabb rovat gondozásával az esperesi hivatal nyűge-baja növekednék; de úgy vagyok meggyőződve, hogy esperesi hivatalunk teljes készséggel oltározi magára e fáradságot, tudva azt, hogy ezzel egy újból meg

újból visszajöhető visszaságot előz meg. Házasság kötöttet 457, — 43-al kevesebb, — visszas házas volt: 24, — 14-el több, — törvénytelen házas volt: 98, — 23-al több, — újszülöttek száma: 2108, — 50-el kevesebb, — áttért hozzánk: 18, — 8-al kevesebb, — tőlünk más egyházba tért: 10, — 16-al kevesebb, — meghalt: 1669, — 254-el több, — iskolaköteles 6—12: 4839, — 183-al kevesebb, — ezek közül iskolába járt: 4160, — 177-el kevesebb, — 12—15 évig: 1995, — 54-el kevesebb, — ezek közül feljárt: 481, — 123-al több, — konfirmáltatott: 769, — 104-el több, mint az előző 1886-ik évben. Iskolamulasztás a himlő- és kanyarójárvány miatt tetemes. Lelkés van: rendes 64; segéd: 14; tanító: 88; ezek közül rendes és segéd-lelkész: 17; okleveles: 34; igazolványos: 34; nem képesített: 3; kitűnő: 17; jeles: 19; jó: 30; elegendő: 19; gyöngé: 3.

A ker. szeretet művei a múlt évihez hasonló alakban és arányban, ezúttal is jólesőleg mutatkoztak; kis egyházaink szorgossága nem kevés igyekezettel törekedett a kiadások fedezését előteremteni. A mellett egyesek áldozatkészsége is jelentékenyen könnyíté a hiányok pótlását. Sok volna egyenként felsorolni a különböző mértékű és természetű jóra való igyekezetet s áldozatokat. Legyen elég csak néhányat közre hoznom. Egyik fölemlítésre méltó eredmény az, hogy egyházaink a szatmári gymn. részére megajánlott lélekszám utáni krajezáros járulékaikat egytől-egyig mind beszolgáltatták. Atyában a Selyebi család által rég időtől fogva gyakorolt ama nemes szokást, hogy az úrasztalát évről-évre kenyérrel és borral látta el, Patkó Juliánna asszony volt kegyes átörökölni. A Tisza rombolása folytán szomorú sorsra jutott T.-Bees, temploma helyének új földterületet hasított ki, mit Bornemisza Péter a magáéból több öllel növelt P.-Daróc Ó Felsege a király s más nemes keblű adományozók hozzájárulásával 3450 frt erejéig csinos kis templomot s tornyot épített. Fülöp 1000 frtért tanítói telket vásárolt; Györgytelek 100 frt hagyományt kapott; Gyügye 14,000 téglát vettettett tornyához; Keér 100 frt, Matoles 170 frt erejéig templomot s iskolát javíttatott. Majtison mélt. Vályi J. úr az iskola felszereléséhez újabban 40 frtos vaskályhával járult. K.-Namény részére Konez Juliánna asszony 200 frtot hagyományozott. Sz.-Németi egyik legvirágzóbb egyházunk; iskolajavításra, leánynövelde, konviktusra, árva és szegény gyermekek segélyezésére több száz frtot fordított a múlt évben is; a Vámos-orozsi torony-javításhoz nagys. Isaák Dezső úr 20 frttal járult; Porcsalma 800 frttal templomát javíttatta; a sonkádiak 260 frtot kerestek egyházi célokra; Szatmáron a város és egyház és egyesek évről-évre dícséretesen buzgólnak közintézeink ápolásán, így egy magát megnevezni nem akaró egyén két ízben 50—50 frtot juttatott az egyháznak; Fülöp Áron tanár és neje Sargavi Erzsébet pedig 160 frtot a leánynövelde, ugyanannyit a gymn. emelésére. Itt megemlítem, hogy a gymn. kibővítésére gyűjtött összeg az 1887-ik év végén 44,282 frt 24 kr volt, mely azóta már mintegy 3000 frttal szaporodott; úgy hogy a nagybányai testvéregyházmegye ép ez időben (9-én) tartott gyűlésének nagy lelkesedéssel fölajánlott 10 éves, lélekszám szerinti kros járulékanak egy évi részletével, ma már 53—54 ezer frt alap-tőke áll forrásul a gymn. leendő kibővítésére. Ez összeghez a debreczeni egyház 2000 frttal járulván, lehetetlen kifejezést nem adni annak az édesen érzett büszke örömmel, melynek forrását az anyai áldozatra hivatott s protestáns kulturánkért oly hévvel buzgó „kálvinista Rómánk“ fakasztá föl jótékony-sága varázsvesszejével. Szatmár hálával tekint Debreczen felé.

Az őszi terménygyűjtésről számot adván Tabajdi Lajos, a gymn. alaptöke-gyűjtő bizottságának egyik vezértagja, szinte örömmel tudatá, hogy az e czímen előirányzott bevételt az eredmény mondhatni megkészszerzte; mert 400 frt előirányzott érték helyett, csak készpénzben 228 frt 27 kr, búzában pedig 12488 lit. s több htl. másnemű termény gyűlt be, mely együtt véve 700—800 frtot képvisel. N.-Szekeres 724 frtig iskolát épített. Fráter Ede Tyukodnak khinai ezüst keresztelő edényt ajándékozott stb. stb.

Az elősoroltakban kétségbevonhatlanul egyházmegyénk arculatának fényes oldala tűnik a szemlélő elé. Az is szép vonás, melyet p. o. T.-Kóródról jegyezhetett föl az esperesi jelentés, hogy t. i. ez egyházközség népe nemcsak vasárnapokon s ünnepeken, hanem köznapokon is állandóan két ízben keresi föl buzgó áhítatával az Ur hajlékát. Érdekes volna tudnunk, hogy az úrasztalát minő számban látogatják egyházmegyénk hívei. Ide vonatkozólag csak egy egyház az, t. i. a majtisi, a melyikről hallhattuk, hogy 313 lélekszám mellett 302 úrvacsorázó volt egy év folyamán. Semmikép sem szabad a vallásos életnek efféle külső nyilvánulásait túlbecsülnünk; de annyi áll, hogy a közvallásosság formális kriteriumának megállapítására anyagot szolgáltatnak.

Azt azonban már — fájdalom — egészen természetesnek kell tartanunk, hogy a fényoldal mellől nem hiányzik a szem-bántó homály, szeliden mondva, az árnyék, mely az eszményi állapot után sovárgó lélek hangulatát nem kevésbé zavarja, mikor itt és amott föl-föltünedezni látja. Belhivatalnokok vizsgálva, — mint Angyalosban; lelkész és egyházközség közötti surlódás, — mint Csekében (melynek levét még az istenadta legátusnak is meg kell innia); a vallás szolgájának alacsony magaviseleése, — mint Urában; s az egyháztagok hálátlan szükkeblúsége, — mint Istvádban: szolgáltatják az anyagot s keverik a festéket, melynek színvegyületei épen nem a művészi eset hangulatkeltő árnyéklatos vonásaival, hanem a kontár piktor torzképeinek összevisszájával hatnak a tisztultabb ízlésre.

De menjünk tovább. Kótai Imre gacsályi, jó igyekezetű, képzett tanító, életének java idején hirtelen elhalt ez év január hava 29-én. Fiatal özvegye s kis árvája könyei mellett, részvételt adóz egyházmegyénk emlékezetének. Helyette — ideiglenesen a lelkész vezeti az iskolát. E pontnál nem bírom elhallgatni azt, hogy mennyire sajátságosak, hogy ne mondjam, naivak egyes presbyteriumaink. Ime egyházi törvényünk biztosítja bizonyos esetekre az egyháztanácsok autonómiáját s épen a 28. §. 10-ik alinéája, a tanítóválasztás jogát kizárólag részökre tartja fent. S mégis, mintha csak nyűgnek tartaná Gacsály is e jog élvezetét, lemondva arról, egyenesen kérelmezi a maga számára a tanítót. Kitél? Hiszen sem egyházmegye, sem esperesi hivatal nincs külön jogosítva reá. Persze kényelmesebb a netaláni felelősséget magunkról elhárítani. De hiszen épen Gacsályról nem hinnem, nem akarom hinni, hogy önmaga is képes ne lenne beállítani neki megfelelő, jóra való, derék tanítót. Egy kissé több bizalom presbyteriumaink iránt s ne engedjük parányi autonómiájáról — melyet egyházközségeink mindenikénem kevés áldozat fejében bír — könnyűszerrel lemondani. Ne feledjük, hogy ha terhesebb, de mindig nemesebb is önlábunkon járni.

Porcsalmára, Ökörítőra, Panyolára több tanító kellene, — mondá az esperesi jelentés, — de . . . Bocsánatot kérek, mind-

három oly magabíró egyházközség, hogy — miként egy esperesi jelentésből hallám vala az x-i ekklezsiára — csak a karriok kell s menten nagyobb lendületet veend iskolaügyök. Ezt az akaratot kellene szép szerivel-módjával fölserkenteni tetszhalott álmaiból. Azt nem is emlitem már, hogy Fülesd iskoláját szívesebben használják lakadalmi és más vígalmi célokra, mint kimeszteni vagy padlózni sietnének. De milyen falas földje is van aztán! Az a csoda, hogy tanítójának örökre el nem megy a kedve minden néven nevezendő népnevelési fáradozástól.

Nt. esperes úr köztudomásszerűleg nagymérvű elfoglaltatására hivatkozva, a mult évi konvent 56. sz. végzése alatt nyújtott joggal élni kíván; az alapon kéri az egyházmegyét, hogy a közalap körüli mindazon teendőkkkel, melyeket a kezelési szabályok az esperesre ruháznak, más alkalmas egyént bizzon meg. Teljes méltánnyal e kérelem iránt, jelzett teendők végzésére egyhangúlag Fésős Endre sz.-németi-i lelkészt választá el közgyűlésünk. De lemond esperes úr mindama pénzeknek a közvetítéséről is, melyek rendszerint az egyházlátogatás alkalmával szoktak befolyjni. Mire egyházmegyénk kimondja, hogy jövőre mindama pénzek az egyházm. látogatóság részéről közvetlenül rendeltetési helyökre, illetőleg a megfelelő pénztárosoknak szolgáltatassanak át. Kiss Lajos egyházmegyei pénztáros szinte lemondván, helyette Lengyel Sándor csengeri lelkész választatott meg. Közalapbizottsági tagok továbbra is Szarka Boldizsár és Tabajdi Lajos maradtak. Isaák Dezső egyházmegyei gondnok többnemű általa ajánlott alapítványi pénzzel a gyűlés színe előtt leszámol.

A lelkészjelölő bizottsági tagok megválasztása előtt, kiindulva abból, hogy közelebb egy jelölés alkalmával, merőben személyes indokok hatása alatt járt el a bizottság egy némely egyházmegyei tagja: nem kis förgeteket improvizált egyik tiszteletes atyánkfia s ugyanam zsenánt helyzetbe sodort egy másik érdekelt atyafit. És megmutatá: mire képes álláspontja igaz volta érzetében a felizgult fiatal lélek, midőn egy magára hatalmas bizalmatlanságot szavazott a kifogásolt bizottsági tagok iránt. A bizalmatlanság kifejezése, mondhatnám, villám-és zuhanyként hatott egy füst alatt. Zuhanynak kellett vennünk abban a részben, hogy a tapintatos esperesi fölszólamláson kívül egyebeknek jóformán eszébe sem ötlött megerőtleníteni azt. Villámnak abban a tekintetben, hogy ott, a hol találni kellett, hatását nem téveszté el. Hanem a mennydörgés, mely a villámlás után bekövetkezők, igazán szomorú és megdöbentő tanulságot nyújtott arra nézve, hogy mivé képes sülyeszteni az egyéni sértett hiuság egy per eminentiam bizalmi állást. És az improvizált förgetegnek — bár vehemens volta elmaradhatott volna — meg lett az az elvitázhatlan eredménye, hogy leleplezett bizonyos jellemkinövéseket. Megtudtuk ugyanis s épen magától az egyik provokált jelölő bizottsági tagtól, hogy merőben eszeágában sem volt a törvény és közlekiismeret-kívánta méltányos magatartás, hanem tisztán a személyes boszúállás. S vajjon mi okért? Egy kis csöndes polemia fulánkjainak nagyra vett szúrdalásai miatt.

Nosza hát már ti is, Királyhágón innen és túl levő ifjú és meglett aspiránsok, tudjátok meg, hogy akadhatnak jelölő biz. tagok, kik a senkinek sem felelősségbő köpenye alatt, épen nem törődnek sem szentesített törvényünk intencióival, sem a közvélemény ítéletével, hanem követik nemes (!) szívök sugallatát s ekként kezök között a legszebb bizalmi állás-nyuj-

totta jog, az édes magánboszú furkós botjává csavarodik, ad honestatem auctoritatis! Tanuljátok meg annakokáért, hogy ha emegálni, avagy ha bárminemű földi előnyhöz jutni akartok: légyen mindenkor hajlongani kész derekatok és soha semmiképen ne merészkedjétek a képzelt földi Jupiternek haragvó villámaival földézni; szóval mindeneknek előtte vessétek elmétekbe ama kolostori közmondást: officium taliter qualiter praesta, de guardiano autem semper bene loquaris! mert egyedül sic itur ad astra. Denique „a dolognak summája ez: Mindezeket hallván, az Istent... akarom mondani: a mindentehető jelölő biz. urakat féljed és az ő parancsolataikat megtartsad; mert ez az aspiráns embernek fő dolga.“ Préd. XII. 15. Hogy lesz-e ilyenformán valaha önértetes, a maga nézetét nyíltan kimondani bíró, egyházunk kardinális elveihez illő lelkesíti karunk: arról pedig aztán soha ne bölcselkedjél fölöttebb.“

Különben a titkos szavazással jelölő bizottsági tagokká megválasztottak: Dr. Farkas Antal, Szarka Boldizsár és Illyés István rendes, Csepelyi Miklós, Barta Zsigmond és Gacsályi Lajos póttagoknak. Több fontos tárgy előkészítésére, milyenek az egyet. nyug- és gyámintézet, közalaplól kölcsönzés, közalap segélyezés, peres ügyek és dékánóság, hármas tagú bizottságok küldettek ki. Ács Lajos csekei lelkész kontra Kalós Péter t. becsi lelkész: bizonyos illetéktelen sarló bevágás czímén fegyelmi eljárást kért; hasztalan próbálta meg a megye lelkészi kara meggyőzni a felől, hogy az egyházi törv. 117. §-a alapján igaza lehet; de feledi, hogy a törvényhozás azért nem látta szükségét a pastoralis prudentia kodifikálásának, mert ily esetekben legkivált, a lehető minimális mértékben az utolsó egyház szolgánál is supponálta; mert el nem gondolható, hogy lelkész hogyan óhajthat valaholott fungálni, a honnan dupla stólát szíveskednek neki küldeni, csak hogy megjelenésével ne szerencséltesse az érdeklő feleket. Nem; mindezt hiába beszélte lelkészi karunk; Cseke nem engedett T.-Becsnek. De T.-Becs teljesen nyugodt lehet; még ha a törvény rideg §-ai szerint ítélet alá esnek is: a józan közvélemény fölmentő végzése eleve biztossítja számára, a Cseke által hasztalan keresett igazságos rokonszenvet.

Délután a 9-én meg nem tartathatott gyámintézeti gyűlés végzett a heverő tőke miképp leendő elhelyezése fölött. — 11-én a közalapbizottság jelentése után, a panyolai papválasztás felett döntött a bíróság, megerősítván Kovács Lajos megválasztását.

Az ítélet több oldalra megnyugtatólag hatott; mert hát ad oculos demonstrálni több vádat nem tudtak a kérvényezők. Az ítéletben mindazáltal némi hiány mutatkozott; mert ha már a nagyban befolyó zsidók hamis esküvés bűnperébe fogatni határozottak: miért, hogy más beigazolt izgatók olyan, a milyen büntetésben nem részesítették? Kérvényezők előbb felebeztek, de e felebbezést stante pede vissza is vonták.

Több-kisebb jelentőségű ügy tárgyalása után a gyűlés szétoszlott, hogy az el nem intézhető dolgok tárgyalására, a nyári egyházkerületi gyűlés előtt majdan ismét összeüljön. Addig is az igazság és béke Istene legyen velünk!

r.—l.—

A f.-szabolcsi ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

A f.-szabolcsi ev. ref. egyházmegye ez évi tavaszi közgyűlését áprilho 10—11-ik napjain Nyiregyházán tartotta meg, Lukács Ödön esperes és Szesztai Károly legidősebb világi tanácsbíró elnökle alatt.

Mielőtt az elnökileg végzett ügyekről szóló esperesi jelentés tárgysorozat rendén felvételre volna, esperes úr ama nagy fontosságú s a kor felszínén feltűnt mozgalmakra hívta fel a közgyűlés figyelmét, melyek a pápai kibocsátott encyklika világgá bocsátása folytán az anyagelvűség térfoglalására, — s a protestantismus czélzott meggyengítésére s elhódítására irányozták; ezzel szemben vázolta a prot. irod. társulat czélba vett munkásságát s azon irányt, melyet a prot. hitközönség erkölcsi, szellemi és anyagi érdekei megóvásából, az egész prot. közönségnek, mindenkifelett pedig a lelkészi karnak követnie kell. A buzdítólag emelt esperesi intelem általános lelkesedésre gyujtván egész közgyűlésünket, elhatározta, hogy mivel csak úgy reménylhetni a prot. irod. társulat működésének általános eredménydús áldását, ha a prot. népirodalom ágát is első sorban felkarolja, életbe lépteti s a prot. nép legalsóbb rétegének is szellemi kincsévé, erkölcsi növekvő tőkéjévé teszi: „Egyházmegyénk minden egyes gyülekezetére nézve kötelezővé tette, az egyházak osztályozása szerinti meghatározott évi díjak fizetésével, az irod. társulat alapító és pártoló tagjai közé belépni.“

Ezek után az esperesi jelentés tárgyalásával a közgyűlés kezdetét veszi; az abban előterjesztett ügyekről szóló pontok mind helyeslő tudomásul vétettek, — s csak egy is azok közül felszólalásra, vitatásra okot nem szolgáltatott. Mind oly jelenségek, melyek ügybuzgó, munkaszerető esperesünk elnökileg végzett ügyeiről a legnagyobb, a legszebb tapintatosságot tanúsítják.

A skontróban maradt ügyek teljesen okadatolva lévén, azoknak a jövő gyűlésre leendő betérjesztésére megbízott kiküldöttek egyszerűen útasítottak.

A konventi közalapi végrehajtó bizottság által az egyházkerületekhez s onnan az egyházmegyékhez leküldött ügyek tárgyában működött küldöttség jelentése vétetvén fel, egyházmegyénk kimondta, hogy bár úgy a Szász Domokos, mint a Fejes István indítványában felsorolt elvek s azok támogatására felhozott indokok sok részben életrevalók, mindazáltal, mindaddig lényegileg hozzá nem szól, míg a számadatokat nem bírja, hanem addig is a szegény egyházakat számba veszi, csoportosításokat eszközöl, az affiliatiókat és körlelkésztségeket szervezi. A küldöttségnek ez értelemben való javaslata a közgyűlés által elfogadott s a főtiszt. egyházkerületre felterjesztetni határozottatott.

Az egyházakat s belhivatalnokokat érdeklő egyenértéki adóügyben hozott újabb állami intézkedés, — nemkülönben a tőkekamat adóügyben leküldött hatósági intézkedés, az egyházmegye községei belhivatalnokainak, alapos és részletes felvilágosítás kíséretében, magok miheztartása végett köztudomásra hozatott.

A bessenyődi papi díjlevél előnyös voltánál fogva elfogadott, végmegerősítés végett a kerületre felterjesztett; valamint a gégenyi egyház adás-vevési szerződése helyben hagyott.

A mult évi domestikai számadások s ez évi kivetések szigorú pontossággal felülvizsgáltván, helybenhagyattak, — a hátrányok szigorú behajtására vonatkozólag intézkedés tétett. A kölesön-szavazó bizottsági tagok 3 évi mandátuma lejárván: a közgyűlés egyhangúlag a volt tagokat, Tóth Gábor bagdányi lelkész új tag behozatalával újra megválasztotta.

Ez ügyek letárgyalása után esperes úr székéből felemelkedve, fájdalmasan jelenti, hogy szeretve tisztelt egyházmegyei gondnokunk: Pilisy László úr a csaknem két év óta reá nehezedett betegsége miatt gyűlésünkön ez alkalommal sem jelenhetett meg; eddig viselt állásáról a közgyűlés előtt felolvasott levelében lemond. A gondnoka iránt meleg szeretettel viseltető egyházmegye egyeteme, esperes úr felhívására elhatározta hozzá részvétíratot intézni; egyszersmind felkérni őt, hogy felüldülvén betegségéből, szerencsétlenség bennünket személyesen, sorainkban közgyűlésünkön megjelenve, ha csakugyan megmásíthatlan szándeka és akarata, hogy egymástól meg kell válnunk: „személyesen fejezhessük ki előtte érzelmeinket s mondhassuk el búcsúáldásainkat!”

Tudván azt, hogy gondnok úr az egyházmegyei ügyeknek reá nehezető kormányzása felől hosszas távolléte miatt aggályokat táplál: megnyugtatta őt egyházmegyénk, hogy a kormányzás gondjait közösen leveszszük vállairól s megosztjuk magunk között. Esperesünk továbbra is felajánlotta készséggel munkálkodását; az olyan ügyekben pedig, melyek mulhatatlanul gondnoki intézkedéseket igényelnek, egyházmegyénk legidősebb tanácsbíráját kértük fel s bízuk meg, ki e teendőkre szintén készséggel vállalkozott.

A megintés alá eső iskolákról vett kir. tanfelügyelői átirat s esperes úr által a vasárnapi iskolák ügyében beterjesztett jelentése alapján illetékes iskolafentartó hatóságoknak, különösbbe a vasárnapi iskolák életbe léptetésére nézve megfelelő intézkedések és rendeletek küldettek. Némely egyházi adó, több segélyügyben beterjesztett kérvények fennálló szabályaink értelmében elintéztet nyertek. Vitéz János lóránt-házai lelkész, némi csekély díjazás fentartásával papi hivataláról nyugalomba lépett, állását választás útján rendes lelkész által óhajtja betöltetni. Családi s egészségi, öregkora viszonyait tekintve, egyházmegyénk, Vitéz János lemondását, papi jellegének megtartásával elfogadja, — a további e körül elő-állandó dolgok intézésével esperes úr megbíztatik. Szabó Ferencz egyházmegyei főjegyző 18 éven át viselt jegyzői állásáról szemgyengesége miatt lemondván, új szavazás rendeltetett. A súlyos és nyomasztó, tetemes adóssággal özvegyen maradt s kiskorú árvákkal bíró Juhász Bénéiaminné részére az egész kegyeleti papi év, káplántartás kötelezettsége mellett megadott. A kállói egyház 50 frt segélyben részesített közpénztárukából, azon célból, hogy ott elhelyezett egyházmegyei levéltárunk helyiségét tűzmentesen boltoztassa be. Két rendbeli, konvent elibe terjesztendő vallásügyi sérelmek jelentetvén be, részint, mielőtt felterjesztetnének, alaposan megvizsgáltatni, részint hiteles okmányokkal felszereltetni rendeltettek. Több apróbb közügyek elintéztetése után az egyházmegye öt járásában működött canonica visitatio által sürgős intézkedést jelző látogatási jelentések vétettek beható tárgyalás alá, melyek az egyes egyházak és iskolák szellemi, anyagi és erkölcsi képének hű rajzát tárva fel, — arról győzők meg egyházmegyei közgyűlésünket, hogy úgy kormányzó esperes úr, mind az őt helyettesítő egyházlátogató tanácsbíró urak nem a dolgok felszínén elsímuló, az egyházak és iskolák elodázhatlan

ügyeit érintetlenül hagyó módon, hanem a legtiszteletreméltóbb kötelességérzettel jártak el megbízatásukban; nemes szigorral, tiszta lelkiismerettel tárták a közgyűlés elébe a javítani és orvosolni szükséges mindennemű ügyeket.

És ez így is van jól! Csak így remélhetni, hogy a nagy gondot és körültekintést igénylő egyházmegyénkben kormányzó esperesünk terhei megosztatnak s könnyítettnek; — közgyűléseink előtt haladéktalan megoldást a legkényesebb ügyeink csak így nyerhetnek.

Különben oly nagy terjedelmű egyházmegyének, — mint a f. szabolcsi, — halmaz teendői gyors megoldását nagyban elősegítette esperes úrnak az előzetes értekezleten az ügyek állásáról teljes világot nyújtó előterjesztése, a jegyzői kar terhes s fárasztó munkáját nagyban megkönnyített javaslatoknak írásilag történt előterjesztése.

Mind az első, mind a második nap zárt ülésben a fegyelmi bíróság működött s Nagy Sándor téglási tanítót többszörösen ismétlődött, újabakkal terhelt vétségei miatt azon helyről hivatalból elmozdításra ítélte. A gávai egyházi előjáróságot ottani tanító Pásztor József ellen beadott alaptalan vádaskodásaiért elmarasztalta. Barát Imre ottani lelkészt pedig, ki a felsőbb egyházi hatóságok ellenében egyházi előjáróságát félrevezetőleg engedetlenségre bírta, sőt maga is szemben a canonica-visitációval, s ez előtt kormányzó esperesünket is kicsinyelve, rend- és törvénytírólag viselkedett: pénzbírságra büntette. A sényői papválasztás, a mennyiben szabályosan folyt le, s a felebbezésben előtérbe léptetett vádak beigazolván nem lettek megerősítet; vádló felebbező Zoltán Imre és társai a költségekben elmarasztaltattak. Balogh Antal és Fodor Ádám fegyelmi ügye czélszerű megoldást nyervén, a gyűlés befejeztetett; mindenki azon hő óhajással távozván saját körébe: tartsa meg az Isten buzgó esperesünket sokáig, beteg gondnokunknak adjon mielőbbi felüldülést!

Kék, 1888. ápril 21.

Nagyváthy Ferencz,
egyházmegyei aljegyző.

A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye Csernák István esperes és Várady Gábor egyhm. gondnok elnöklete alatt e hó 12-én Técsön tartotta meg ez évi tavaszi közgyűlését. A gyűlést megelőzőleg reggeli 9 órakor a közgyűlést alkotó közönség a helybeli hívekkel együtt istenitiszteletre gyűlt össze a ref. templomban, hol Király Antal, bökényi lelkész tartalomban gazdag s ihletettséggel előadott imádságban kért erőt és segedelmet a gyűlés munkálkodására. Istenitisztelet végeztével a két elnök vezetése alatt az újonnan épült, díszes iskola egyik termébe vonult a közönség, hol esperes buzgó, segedelemkérő fohásza után Várady Gábor segédgondnok körülbelöl a következő szavakkal nyitotta meg a tanácskozást:

Mindenekelőtt egyenként és összesen üdvözli a különben tágas termet egész zsúfolásig megtöltött közönséget. Össze- gyűltünk, — úgymond — hogy meggyőződést szerezzünk arról, hogy egyházmegyénk ügyei mennyi haladást tüntetnek fel a mult évről, népiskolai oktatásügyünk mennyire haladt előre. Erre nézve már előzetesen is hivatkozik az esperesi jelentésre, melyből egyházi és iskolai ügyünk állapotára vonatkozólag a

tiszta képet majd lesz alkalmunk meglátni, de már ez alkalommal szükségesnek látja megjegyezni, hogy a hol és a miben pangás állott elő, annak oka az, hogy a mi anyagi erőnk korlátozott, — hogy szegények vagyunk. Ha valahol széles ez országban, úgy e ponton volna szükség, hogy nagyobb anyagi erővel rendelkezünk, itt a Kárpátok tövében van legnagyobb szükség arra, hogy vallási és magyar nemzetiségi érdekeink megvédessenek. Ehhez a szellemi erő, anyagi erő nélkül kevés. Nekünk minden erőnk arra kell fordítani, hogy anyagi jobblétre emelkedjünk, mert csak így oldhatjuk meg magasztos feladatunkat. Kitartással sokat lehet kivinni; ha a szellemi tehetőség mellett az akarat erő nem hiányzik, akkor a munka, a szorgalom, a takarékoság meghozza a maga áldásos gyümölcsét, a nemes küzdelem meghozza a maga győzelmét. Végül maga és esperes elnöktársa nevében előzetesen is köszönetet mondva a nagy számmal egybegyűlt tagoknak megjelenésükért, általános eljenzés kísérete mellett a gyűlést megnyitja.

A képviselők verifikálása után dr. Lator Gézának, az egyházmegyei világi aljegyzőségről való lemondását bejelentő levele olvastatván fel, egyházmegyei közgyűlésünk felhozott indoka alapján a lemondást elfogadja s ezzel egyidejűleg a megüresült világi aljegyzői állás betöltése iránt a szavazást elrendeli.

Gönczy Dániel, tanácsbíró, előrehaladt korára (86 éves) hivatkozva, közel egy félszázadon át odaadó buzgalommal viselt tanácsbírói állásról lemond, Várady Gábor gondnok marasztalására, illetve rábeszélésére azonban lemondását visszavonja.

Nagyiday Ferencz tanácsbírói állásról, Szarka József a M.-Sziget-tájéki iskola-körlátogatásáról lemondván, érdemeik jkvi megörökítése után a tanácsbírói állás betöltése céljából a szavazás elrendeltetik, a jelzett tájék iskola-körlátogatójává Nagy Frigyes, huszti lelkész és főjegyző választatik.

Olvastatván az 1887-ik évről, nagy gonddal összeállított terjedelmes esperesi jelentés, közgyűlés örömmel-győződik meg hogy a szellemi és vallás-erkölcsei élet, ha némely tekintetben nem kifogástalan is, több esetben megnyugtatónak mondható. Időszerinti baj és némi visszaesés jelenségei mutatkoznak ugyan itt-ott, de a legtöbb helyen megnyugtató, sőt a szellem és vallás-erkölcsei élet fejlesztésére vonatkozólag örvendetes tünetek észlelhetők. Közistenítészelet a szükséghez képest mindenütt tartatik. Az ünnepek és vasárnapok megrontása ellen panasz sehol sem emeltetett. Az urvacsorával élők száma legtöbb helyen a lelkek számát haladja meg. Árnyat vet azonban gyülekezetünk hitéletre az Urnapjának, hitelveinkkel ellenkező, babonás megünnepelése. Törvénytelen szülöttek száma 100. Ennek oka a vadházasságok szaporodásában rejlik, melynek száma most 52, — 9-el több mint 1886-ban. Kitért felekezetünkben 1, áttért hozzánk 10.

A kegyes adakozásoknak — a gyülekezeteinkre nehezedett szegénységhez képest, — meglepően fényes nyilvánulásait észleljük az esperesi jelentésből. Az egyházmegye területén a múlt évben történt kegyes adományok összege 8825 frt 18 kr, 102 mm, zab, 39 szekér tengeri, 2 mm. buza, 1 □ öl kő és 5 db. kendő. Építkezések és javításokra ezenkívül 24,472 frt 62 kr. fordított, ide nem értve a hivek által teljesített kézi munkákat.

Népiskolai oktatásunk terén, a múlt évben, nagyobb mérvű mozzanat nem fordult elő. Iskoláinkban a tanítás sikere természetesen nem mindenütt egyenlő, de egészben véve mégis megnyugtató, sok helyen, mint Hosszú-Mezőn, Visken, Técsőn

örvendetes. Sajnosan említi fel az esperesi jelentés, hogy a legtöbb helyen nagyobb mérvű múlászások fordultak elő s általános a panasz, hogy a községi előljáróságok, a beterveztett iskolai múlászások irányában, nem járnak el a törvény által előírt szigorral. Szegénységünk mellett ez egyik főoka annak, hogy a tanításban nem értük el mindenütt a kívánt sikert. Egyházmegyénkben az iskolák, az általok feltüntetett eredmény alapján következőleg osztályoztatnak: jeles van 8, jó 16, elegendő 16.

Született 512 fi, 459 nő, összesen 971. Meghalt 336 fi, 312 nő, összesen 648. Összeeskötött házaspár és pedig tisztán protestáns 147, vegyes 42, összesen 189. Konfirmált 148 fi, 186 nő, összesen 334.

A nagy gonddal összeállított esperesi jelentés, Várady Gábor gondnok indítványára egész terjedelmében felvételik a gyűlés jegyzőkönyvébe. A jó szívű adakozóknak nemes szívű adományaikért egyenként és összesen jkvi köszönet nyilvánítatik. Valóban meglepő, hogy ország-világ előtt ismeretes szegénységünk mellett oly bő mértékben hullottak az adományok háromszázados vallásunk s népiskolai oktatásügyünk oltárára. Kiemelendő e téren Técső, hol az egyház saját költségén és erejéből, körülbelül 16,000 ft értékű iskolát épített, mely nemcsak egyházmegyénknek, hanem egyetemes protestáns egyházunknak is díszére válik.

Bartha András, volt f.-pataki lelkész (mult évi decz. 2-án hunyt el) emléke jegyzőkönyvileg megerősített határozattal s az ő halálával megüresedett közpénztárnoki állás Biki Ferencz gyulai lelkésszel töltesse be. A megboldogult lelképásztor temetési költségeinek a fedezéséhez az egyházmegye saját pénztárából 50 frttal járul.

A lelkési gyám- és nyugdíjintézetre vonatkozólag az e tárgyban véleményadással megbízott küldöttség azon javaslata, hogy az egyházi közalap segélyösszegének 10%-a, az alapszabály elfogadásáig s ennek alapján az intézet tényleges megalakulásáig évenként kamatozás végett tétessék félre, azon hozzáadással fogadtatik el, hogy ez intézet pénztárához a lelkési hivatalokat fentartó testületek is járuljanak legalább annyival, a mennyit a tanítói-nyugdíjintézet pénztárába fizetnek.

A konvent által az egyházkerület útján az egyházmegyékre az egyházi közalaptól leendő segélyezés, továbbá a lelkési fizetések rendezése tárgyában leküldött indítványok tüzetes ismertetése és javaslata folytán közgyűlés kimondja, hogy nem ragaszkodik kizárólag egyik, vagy másik indítványhoz, hanem először részleteiben kívánja ismerni az egyes egyházak anyagi állásait és szükségait; számba kívánja venni, mit tehet egyik vagy másik egyház saját megszilárdítása tárgyában s mit nem képes önjerejéből fentartani, vagy pótolni. Ennek tüzetes ismerése után kíván véleményt adni minden egyházra vonatkozólag, hogy melyik módozatot óhajtja alkalmazni a segélyezés és kárta-rendezés tárgyában. Az egyházmegye területén levő egyházak viszonyainak ilyen irányban leendő megvizsgálása s az észlelt szükségletekkel szemben véleményadás végett György Endre tanácsbíró, Nagy Frigyes főjegyző és Biró Lajos urak személyében egy bizottság küldetett ki.

Lelkészelölő bizottság rendes tagjaiul: György Endre, Nagy Frigyes és Ladányi Pál, póttagjaiul pedig Horváth Menyhért, Morvay Béla és Szentpály István választattak.

A gyám- és közpénztárt vizsgáló bizottság jelentései olvasztatván fel, konstatáltatik, hogy a gyámpénztár vagyona 10,876

frt, a közpénztáré 4596 frtból áll s hogy mindkét pénztár ügyei teljesen rendben vannak.

A f hó 16-án tartott Protestáns Irodalmi Társaság alakuló közgyűlésére egyházmegyénk képviselésével Várady Gábor segédgondnok bízott meg.

A segélykérvények s egynéhány, a nagy közönségre nézve kevésbé lényeges ügy letárgyalása után előbb esperes, majd segédgondnok meleg szavakban fejezte ki köszönetét a gyűlést alkotó tagoknak szépszámu megjelenésökért s a gyűlés folyamán felmerült tárgyak iránt tanúsított érdekltségökért. Az ülés az esperes buzgó hálaadó imádságával ért véget.

Papp József,

halmii ev. ref. s. lelkész.

Irodalom.

A politikai irodalom Magyarországon 1825-ig.

Irtá: Ballagi Géza. Budapest.

(Folytatás.)

Nem tartozik szorosan e lapok feladatai körébe, hogy B. művéről, ennek előzményeiről, a hasonló irányú szakirodalmi kísérletekről itt bőven megemlékezzünk. Nem térhetünk ki azonban azon méltán fölmerülhető kérdés elől, hogy mi okból tarthat számot csak ennyiben is a politikai irodalom szóbanforgó története egy prot. egyházi lap érdeklődésére?

Ha ez érdeklődés okát a szerző személyére vonatkozó tekintetekből akarnók megmagyarázni, a ki, mint említők, épen egyházi lapirodalmunk terén kezdette meg írói tevékenységét, s mint a sárospataki ref. főiskola egyik jeles jogtanára, már 13 év óta szolgálja lelkiismeretes odaadással egyházunk tanügyét, — akkor is mondanánk valamit. De a döntő okot mégis magában a könyv tartalmában és szellemében találjuk fel. A politikai irodalom történetének fonalát a reformáció korával veszi fel Ballagi munkája, s vezeti azt le 1825-ig. E hosszú három század eseményeinek egyik legkiválóbb mozgató tényezője a vallás. Hitviták, vallásháborúk, a protestánsok küzdelmei az elismertetésért, töltik be közéletünket, foglalkoztatják az elméket; s ennél fogva az irodalomban is kiváló helyet a vallási és egyházpolitikai kérdések foglalnak el. Innen van, hogy B. munkája gazdag adalékokat tár fel protestáns egyházunk és egyházi irodalmunk története számára is, annyira, hogy már ez okból is minden protestáns ember nagy érdekléssel és tanulsággal olvashatja. Egyik előkelő bírálója (Pester Lloyd. Nr. 65. Heinrich) jó könyvnek ítélte Ballagi könyvét, mint olyat, a mely új könyveket teremt. Azt hisszük, hogy e hatást egyházi irodalmunk terén is hivatva lesz érvényesíteni. Épen azért nem mulaszthatjuk el ajánlani e könyvet főleg a lelkész urak figyelmébe, annyival inkább, mert szerző, a mellett, hogy a szigorú objectivitást, ígérete szerint, mindvégig megőrizte munkájában, ennek minden betűjét nemes liberalizmussal párosult tiszta protestáns érzület és gondolkodás hatja át. Ez pedig ma nem csekély dolog, a midőn a tendentiosus ferdítéseket számba nem véve is, igen gyakran közel állunk azon veszélyhez, hogy vagy a kosmopolitásig közönyösek, vagy tulságosan felekezetieskedők legyünk.

De beszéltetni fogjuk, a mennyire e lapok terjedelme engedí, magát a könyvet, egyes oly részletek közlése által, a me-

lyek, mint egyházunk multját tárgyzók, e lapok olvasó közönségét érdekelni hivatvák.

Baczoni Lajos.

(Folyt. köv.)

Dr. Somerville skót lelkész és hittérítő beszéde, melyet a túrkevei ev. ref. templomban tartott 1888. márczius 11-én. Közrebocsátja: Révész Mihály. Ézs. 60. 1—8 alapján a bűnösök megtéréséről szól e beszéd, mely minden ízében emlékeztet minket a legendai alakú öreg ember predikálási modorára. Olvasni kell e beszédet, jellemezni alig lehet azt. Egy, az emberek megtérítésére lángoló buzgalommal törő nemes lélek tűnik abból élénk. Igen, igen melegen ajánljuk. Árát nem tudjuk, de az nem lehet nagy. Megrendelhető R. M. segédlelkész úrtól Túrkevéen.

Az ev. ref. egyház énekdallamai. Violin kulcsra átírta, ref. tanítók, tanítóképezdei s gymn. növendékek használatára kiadta Szügyi József, orgonista-kántor s gymn. énektanár. A tiszta jövedelem fele a tiszántúli egyházkerület pénztárába foly. Debreczen, nyom. a város könyvnyomdájában. Ára 50 kr. Kiadtuk egy szakértő munkatársunknak bírálatos ismertetés czéljából.

Búcsújáróhelyek Oroszországban. Felolvasás Ballagi Aladár egyetemi tanártól. Budapest, Kókai L. bizománya. Ára 40 kr. Rendkívül érdekes tanulmány, a Budapesten mult télen tartott prot. valláserkölesi felolvasások egyik kiváló darabja.

Az egyházi közigazgatás kézikönyve. Irtá Eötvös Károly Lajos. I. köt. 2. füzet (5—8 ív). Mint már jeleztük, csak az első kötet megjelenté után szölkünk bővebben ezen műről, melyet Hornyánszky V. ad ki Budapesten.

Ugyancsak Hornyánszky előfizetést nyit „Magyar Művészek” című, füzetes vállalatára, mely Szana Tamás szerkesztése mellett, a kiváló magyar képzőművészekkel fogja rövid tanulmányokban és képekben a nagyközönséget megismertetni. Az új sorozat egy-egy füzetének bolti ára 80 kr; előfizetéssel pedig félévre (8 füzetre) 6 frt 40 kr, egy évre (16 füzetre) 12 frt 80 kr.

Lányok lapja. Hasznos mulattató. Dolinay Gyulának e kedvenc ifjúsági lapjaiból gazdag és változatos tartalommal a 6—7. füzetek fekszenek előttünk. Ára mindenknek külön-külön egész évre 4 frt stb. Megrendelhető Budapesten (IV. Kecskeméti-utca 13. sz.). Szívesen ajánljuk.

Szuhay Benedek, bódvai ev. ref. segédlelkész (Borsodm. posta helyben) előfizetést hirdet „Zengő bokor” cz. költeményfüzére. Az előfizetési pénz (füzött példányért 1, díszkötésűért 2 frt) jun. 30-ig küldendő be. Szerző a tiszta jövedelmet egészben a tiszáninneni ev. ref. egyházker. papi özvegyárva gyámpénztára javára ajánlja föl.

Különfélék.

A lelkészjelölt urak figyelmébe. Főtiszteletű Révész Bálint püspök úr megbízásából, de meg mert ezen ügyben több t. lelkész és segédlelkész úr hozzám is szives fordulni, a magam nevében is fölhívom egyházkerületünknek, lelkészképességi vizsgát tett mindazon lelkészjelöltjeit, kik esetleg még hely nélkül volnának, hogy állandó tartózkodási helyöknek pontos följegyzésével mielőbb jelentkezzenek a főtiszt. püspöki hivatalnál, vagy akár írjanak hozzám s én ügyöket itten szivesen közvetítem. A nagy t. esperes urakat mély tisztelettel kérem, hogy ezen felhívást juttassák az egyházmegyéjökben segédlelkészi állás nélkül tartózkodó s e lapot tán nem olvasható lelkészjelöltek tudomására. Szerk.

Tiszántúli egyházkerületi közgyűlés. Értesülésünk szerint a hétfőn kezdődő, egyházkerületi közgyűlés első napjának délutánján tanügyi bizottsági gyűlés tartatik. Másnap, kedden délelőtt a debreczeni főiskola ügyeivel, főleg a tanárválasztással lesz elfoglalva a közgyűlés; ugyanaz nap délután pedig a törvényszéki ügyek vétetnek föl.

Debreczeni főiskola. Följegyeztük mult számunkban az újszövetségi exegetikai tanszékre pályázók neveit. A főiskolai tanárkarok közös gyűlése, az akadémiai tanárkar véleménye alapján, így állapította meg az ajánlási sorrendet. 1. Erdős József, 2. Venetiáner Sándor, 3. Kiss Bertalan, 4. Ferenczy Gyula, 5. Sass Béla, 6. Szondy Béla, 7. Berde Sándor. — Az akadémiai tanárkarokat Géresi Kálmán fogja az egyházkerületi közgyűlésen képviselni. A mostani akadémiai igazgató különben is tagja lévén az egyházkerületi közgyűlésnek, épen az ő felhívására képviselő-választási jogukkal ezúttal is éltek az említett tanárkarok.

Máramaros-Sziget. A m.-szigeti ev. ref. főgymnasium állami segélyezése ügyében a szerződés, — mint a „Nemzet” tegnap esti számában olvassuk, — f. hó 23-án véglegesen megkötött. E szerződés szerint a nevezett gymnasium évi 10,000 frt állami segélyben fog részesülni.

Kisujszállás. A kisujszállási ev. ref. egyház közgyűlése, márczius havában tartott ülésében, elhatározta a 7-ik tanári szék felállítását, melynek betöltése pályázat által történik. Így mutatja meg ezen egyház a tudomány és tanintézete iránti erős protestáns szellemét, szilárd akaratát felvirágoztatása érdekében. És épen akkor teszi e nagy fontosságú áldozatot, midőn templomának és tornyának kijavítása és díszítése közel hat-ezer forintba kerül, vagy talán meg is haladja ezen összeget. K. H. L.

Hírek a n.-bányai egyházmegyéből. A n.-bányai egyházmegyében fekvő szász-berki egyház lelkészi állomására a f. hó 10-én Batizon összeült lelkészjelölt bizottság által Barkász Albert méhteleti, Molnár Lajos kis-peleskei, Hajdú Zsigmond

batizi rendes, és Király Gyula avasujvárosi, Joó Kálmán sz.-berki segédlelkészek jelöltettek ki. A választás f. hó 29-ére, holnapra tűzetett ki. — A nagybányai ref. egyházmegye boldog emlékü volt esperésének, néhai Csanálossy György elébb nagybányai, utóbb nagypaládi lelkésznek síremléket szándékszik állítani, mely célra a nagybányai egyházban 20 frt 20 kr. gyűlt össze s az adakozás a többi egyházakban is folytattatni fog. Az egyházmegye e kegyeletes ténye által magamagát tisztelendi meg. Segitse Isten! — A nagybányai ev. ref. egyházmegye, tavaszi közgyűlésén, az egyházközségek jóakarátú hozzájárulásával, úgyszólván egyhangúlag megajánlotta, hogy a szatmár-németi ev. ref. gymnasium VII és VIII. osztályának felállítására tíz évig minden lélek után egy-egy krajczárt fizet. Szép jele ez az ismeretes protestáns vallásos buzgóságnak; de szükség is van rá, ha felgondoljuk, hogy Szatmárt a most megérkezett új püspök Mária-Czellben a szent Szűznek ajánlotta fel, s az ily fogadalmak intenióit a multból nagyon is ismerjük. — Néhai Nánássy Lajos, m.-szigeti lakos, a máramaros-ugocsai egyházmegye egykori buzgó tanácsbírája végrendeletében egyéb jótékony célok mellett a nagybányai ev. ref. egyházközségről is megemlékezett, a mennyiben egy eladásra szánt telek árából a többi hagyományosok kielégítése után fenmaradó részt a lelkészi fizetés emelésére rendelte fordíttatni. Ebből a máramaros-ugocsai egyházmegye nyugdíjintézetének, meg a tiszafüredi egyháznak jut 200—200 frt, a nagybányainak maradt 150 frt. Áldás a hagyományozó emlékére!

Lelkészeiktatási ünnepély volt e hó 22-én a máramaros-ugocsai egyházmegyében. Ugyanis az egyházmegye egyik derék fiatal lelkésze, Bodnár Béla e napon foglalta el Fekete-Patakon lelkészi hivatalát, hova egyhangúlag választatott meg. Az ünnepélyen nagy közönség vett részt a szomszéd községek-ből is. Az egyházmegye részéről Csernák István esperes kíséretében ott voltak Biró L. nagyszöllősi, Nagy F. huszti lelkészek, György E. világi tanácsbíró és Szabó S. főszolgabíró. A még szokatlan de lélekemelő ünnepély következőleg ment végbe: A 235. dicséret 1. 2. verse eléneklése után esperes úr emelkedett fel az úrasztala mellől s Pál apostol szavaival üdvözlőlvén a közönséget, ebből és a helyzetből kifolyólag apostoli tüzelt szövegű beszédet a gyülekezethez és ifjú lelkészhez, ajánlva őket egymás szeretetébe s Isten kegyelmét kérve együttes munkásságukra. Ezt követte a 235. dics. 3-ik verse, melynek utolsó soránál az ünnepelt szószerkebe ment s predikált 1. Sám. XVI. 5. alapján azon áldozatról, melylyel kell s ő fog is áldozni az Úrnak s melyet hivatala összes kötelességeinek teljesítésében határozván meg, ilyen áldozattételre hívta meg hallgatóit is. A feszült figyelemmel hallgatott, szépen dolgozott beszéd a mily gazdag és találó volt részletekben, ép oly közvetlenséggel volt előadva is, s ha méltán gratulálhatunk az egyháznak szerencsés választásáért, még inkább a megválasztottnak, ki az által, hogy néhány nap alatt ennyire megismerkedett egyháza viszonyaival, további működésére nézve a legjobb reményekre jogosít. Templomból kijöve, esperes úr a presbyterium előtt átadta az új lelkésznek az úrasztali kelyhet, a templom kulcsát és anyakönyveket s áldást kívánva reájok, az egyszerű, de lélekemelő ünnepélyt berekesztette.

Nyilatkozatok. 1. A Protest. Egyh. és Isk. Lapok 17-ik számának vezércikkében s egyik hirrovatában oly szántszándékos ferdítést bocsát világgá, hogy addig is, míg a helyreigazítás ugyanezen lap hasábjain megjelen: kötelességem ez ügyben a tényállást a maga valóságában előadni.

Azzal én s a mi nézetünket osztók mitsem törődünk, bárminő névvel tiszteljenek is meg bennünket, de már az mégis sajátságos, hogy a tényállással merőben ellentétes adatokkal álljanak a nyilvánosság elé. Ugyanis, ki kell jelentenem hogy a közgyűlés alkalmával egyetlen szóval sem említettem azt, a mit nevezett lap tudósítója s vezérczikkezője ajkaimra ad, hogy t. i.: távoznunk lennénk kénytelenek. Annyit s nem többet mondtam; „a tanácskozásban részt nem vehetünk“. És a két fogalom pedig egészen más. De egyetlen tudósító sem hozta azt, mintha én a távozásról egy szót is szoltam volna. Az merőben a légből kapott vagy szándékosan s a félrevezetésre számított és gyártott hozzátoldás.

Epen ily erőszakolt ama másik állítása is, mintha én és Dicsőfi József tanár úr tüntetésből hagytuk volna oda a tanácskozás helyét. A tüntető a megejtett szavazás után rögtön ostentatíve távozik. Mi azonban még körülbelül 3/4-ed óráig ott maradtunk, mint néma hallgatók. Én p. o. a 12. §. letárgyalásáig. S miután, akár mint dőlt volna is el a szavazás, a két órai gyorsvonattal sok dolgom miatt haza kellett volna jönnöm, a termet a szavazás után háromnegyed órai idő múlva bizonyosan nem tüntetésből hagytam oda; annyival kevésbé lehetett ez tüntetés, mivel többi társaim mind benmaradtak a teremben. Csak a szándékos ferdtetés magyarázhatja eljárásunkat ilyenképen Debreczen, 1888. ápril 24-én. Könyves Tóth Kálmán.

2. A Prot. Egyh. és Isk. Lap 17-ik száma 540-ik lapján a következő szavak olvashatók: „az is az alakuló gyűlés krónikájához tartozik, hogy mikor K. Tóth Kálmán kijelentette, hogy ő és társai a tanácskozásban többé részt nem vesznek, hanem távoznunk kénytelenek, ez idéttlen tüntetésben kivüle még csak Dicsőfi József vett részt, a többiek mind a tanácssteremben maradtak“. Kénytelen vagyok kijelenteni, hogy e tudósítás határozottan hamis. A tüntetés nem kenyerem s nem is tüntettem a Magy. Prot. Tud. Irod. Társ. alakuló közgyűlésén sem. Tüntetésem volna igenis akkor, ha K. T. K. úr kijelentése után tüstént kijövék. De bent maradtam én is, sőt halkán egy budapesti fiatal hittanárral is beszélgettem. A teremből hívott ki F. Gy. külföldre utazó barátom is, kivel rövid ideig beszélgetve, az alakuló gyűlésbe ismét visszatértem. S csak ezek után hagytuk el az alakuló gyűlési termet, szándékunk lévén egykettőnknek még a délutáni vonattal Budapestre hazaútni. S jobban is tettük, hogy elhagytuk, mert még talán én rólam is azt állítaná a fent idézett Lap, hogy a tanácskozásban a K. T. K. úr kijelentése után is résztvettem. Bizony jobb lett volna, ha mind e helyett arról emlékezett volna meg, hogy az az „óriás“ többség még csak egyet sem próbált megczáfolni azon érvek közül, melyekkel mi álláspontunkat támogattuk, hanem csak azt hangoztatta, hogy késő nekünk ünnep után kántálni s hogy a prot. szellem egy olyan, excludensivitást nem ösmerő mérhetlen valami, melyből csak azokat lehet és kell is excludálni, kik az óriás többség előítéleteivel szemben nem hajlandók elvöket feladni. Már csak azért sem kellett volna ezt elhallgatni, mert ez is az alakuló gyűlés krónikájához tartozik! Legjobban sajnálom azt, hogy e hamis hírnek még Szóts Farkas kollégám is felült, mint a nevezett Lap 515-ik lapjáról leolvashattam. — A mi pedig azt a szerencsétlen „idéttlen“ jelzöt illeti, tartsa meg azt a gyors tudósító magának, mint a kinek sikerült ezúttal alaposan bebizonyítania, hogy még azt sem tudja, hogy az efféle ujdonságoknak csak

akkor van néminemű értékük a hírkeresők előtt, — ha azok legalább igazak. Debreczen, 1888. ápr. 24. Dicsőfi József.

Helyreigazításul. Kötelességünknek tartjuk, hogy a következő felszólalást kiadjuk. T. Szerkesztő Úr! Lapjának ápril 21-iki számában, mely a mai napon jutott hozzám, az alsó-szaboles-hajdúvidéki egyházmegye közgyűléséről Zs. S. név alatt olvasható tudósításban, ezen engemet illető értesítés áll: „a d a d a i l e l k é s z ö s s z e s f ö l d j é n k e r e s z t ü l v é d g á t h ú z a t o t t, f e l s z í n e v e t é s é v e l e g y ü t t a g á t b a h o r d a t o t t“. Az igazság érdekében és a becsületre való tekintetből kérem szerkesztő urat, hogy e sorok úgy igazíttassanak ki, a mint jelen levelemben a tényállást megírom. Az egyház saját használatában levő földön (28. hold) egész szélességben védgátat emelt az alsó-szabolesi ármentesítő társaság, elfoglalt mintegy 3 holdat, mely azonban, bár még hozzánk sem szóltak, úgy hiszem, ki fog sajátíttatni, vagyis az egyház illő kárpótlást nyer. Az egyházi, leánytanító, fitanító földjén szintén egész szélességben, de cikk-cakkos irányban védgát emeltetett részint a veszély pillanatában közérvel, részint később felsőbb rendeletre a katonaság által. Ezért, azt hiszem, valami kárpótlást nyerne az illetők a társulattól. A papi szántóföldön már nem egész szélességben húzatott védgát a katonaság által, csak mintegy 80 ölnyi vonalban és csak az ehhez szükséges anyagot hordták az én vetéseimből. Az esperes úrhoz küldött magán levelemből és hivatalos részletes jelentéseimből is, nem lévén kiolvasható, vagy a ténynyel megegyező, hogy „a d a d a i l e l k é s z ö s s z e s f ö l d j e i n k e r e s z t ü l v é d g á t h ú z a t o t t“: stb. kérem a jövő számban ezt így kiigazítani, a mint leírtam, — hogy a szerencsétlen eseményt nagyítani, vagy magánérdekben valótlan jelentést tenni ne láttassam. Kérésem teljesítését kérve stb. T.-Dadán 1888. április 24. Szűcs Gábor ev. ref. lelkész.

Kérelmökkel elutasított baptisták. Fenesi István gyantai baptista próféta, társai nevében az iránt folyamodott a miniszterhez, hogy a felekezetekhez tartozó vidéki tagok úrvacsoravétel végett közöttök ünnepélyesen megjelenhessenek. A miniszter a kérelmezőket elutasította azon okból, mert „ily minőségű ügyben — az eddigi gyakorlat szerint — a kormány csak felülvizsgálati úton és legfőbb fokozaton intézkedik s az itt szönyegen levő ügy még az alsó fórumokon nem tárgyalatott“. Ennél fogva az alispán fog intézkedni, még pedig egy régibb rendelet szerint, melyben a baptista szövetkezet csak „magán testület“ jellegével van felruházva s mint ilyen jöhet elbírálás alá.

Nagy István síremléke. A bibari ev. ref. egyházmegyei közgyűlés alkalmával a néh. Nagy István síremlékére a következő kegyes adományok tétettek: Szabó Károly esperes t. biró 2 frt, Hegyesi Márton t. biró 5 frt, Mezei Mihály t. biró 10 frt, Miskolczy Árpád t. biró 1 frt, Kis Elek t. biró. 2 frt. = 20 frt. A fenti célra eddig begyűlt s takarékpénztárilag kezelt adományok összege: 276 frt 85 kr.

Lapunk mult számához mellékelten küldöttük szét ifj. Csáthy Károly jól ismert nevű debreczeni könyvkereskedő leszállított árú könyvei jegyzékét s azon tudósítását, hogy helyiséget változtatva, Egyháztér 344. sz. alá, a nagytemplom mellé költözik.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**